

Daroviti učenici: teorijski pristup i primjena u školi

(2. izdanje)

Sažetak

Ovo je drugo prošireno i dopunjeno izdanje monografije kojoj je cilj pružiti uvid u područje istraživanja darovitosti ali dati pregled stanja u području rada s darovitima u osnovnim školama Republike Hrvatske.

Novo izdanje knjige sastoji se od šest dijelova: Teorijski pristupi darovitosti, Osobine darovite djece, Obrazovanje darovitih učenika, Psihološko savjetovanje u području darovitosti, Stanje, problemi i potrebe u području skrbi o darovitim učenicima u hrvatskom školskom sustavu i Seminar «Unapređivanje identifikacije i rada s darovitim učenicima». Pritom treće poglavlje predstavlja potpunu nadopunu dok je peto poglavlje znatno izmijenjeno i prošireno te je nadopunjena i referentna literatura novim informacijama.

U prvom dijelu (Teorijski pristupi darovitosti) prikazani su modeli koji opisuju darovitost. Prvo je opisana Sternbergova i Zhangova pentagonalna implicitna teorija darovitosti koja navodi kriterije koje osoba treba zadovoljavati da bi bila proglašena darovitom (izvrsnost, rijetkost, uočljivost, produktivnost i vrijednost). Nakon toga prikazana je podjela definicija i pristupa darovitosti u skladu s Mönksom i Masonom: definicije usmjerene na urođenost, odnosno genetske činitelje, definicije usmjerene na kognitivne modele, definicije usmjerene na postignuće i definicije sa sustavskim pristupom. Za svaku skupinu definicija dan je primjer i komentiran je način na koji taj pristup ima utjecaja na rad s darovitim u školskoj praksi te se sugerira da je u praktične svrhe dobro odabrati i slijediti neki od teorijskih pristupa jer to osigurava koherentnost identifikacijskih procedura i rada s darovitim učenicima. U drugom poglavlju (Osobine darovite djece) naglasak je dan na komponente ličnosti koje pridonose realizaciji darovitosti i na motivaciju kao posredujući činitelj u realizaciji darovitosti. Naime, nadprosječno kognitivno funkcioniranje nužan je ali ne i dovoljan preduvjet za ostvarivanje darovitosti. Opisana su četiri empirijski istražena obilježja ličnosti bitna za ostvarenje potencijala: otvorenost prema novom iskustvu, pojam o sebi, autonomija i otpornost na stres. U ovom poglavlju opisuju se i motivacijski koncepti relevantni za tumačenje darovitosti kao što su: optimalna razina pobuđenosti, potreba za postignućem i samoostvarenjem, osjećaj samodjelotvornosti, uvjerenja o uzrocima uspjeha i neuspjeha, percepcija spolnih uloga i ciljevi povezani s postignućem i ovladavanjem. Zaključuje se kako darovita djeca posjeduju poseban sklop osobina koji uvjetuje i njihove posebne obrazovne potrebe, a na okolini (obiteljskoj i obrazovnoj) je da prepozna i osigura primjereno zadovoljenje tih potreba.

Treće poglavlje (Obrazovanje darovitih učenika) predstavlja nadopunu novog izdanja i u cijelosti predstavlja novi izvorni tekst. U tom poglavlju obrađeni su ključni pristupi obrazovanju darovitih učenika: akceleracija, obogaćenje programa te grupiranje učenika prema sličnosti. U vezi svakog pristupa autorica raspravlja o njegovim prednostima i ograničenjima temo mogućnosti primjene u našem obrazovnom kontekstu.

Četvrto poglavlje (Psihološko savjetovanje u području darovitosti) opisuje što je to psihološko savjetovanje, navodi preduvjete za uspješno savjetovanje i opisuje osobine uspješnih savjetovatelja. U ovom poglavlju govori se i o važnosti klijentovog povjerenja u savjetovatelja, razlozima za pojavu klijentove nevoljkosti i otpora, načinima pokazivanja otpora, djelotvornim i nedjelotvornim načinima reagiranja na taj otpor, a daje se i popis općih načela savjetodavnog razgovora. U ovom poglavlju govori se o nekim značajkama darovite djece kao moguće populacije klijenata u savjetodavnom procesu. Savjetovanje darovitih potrebno je u trenucima kad uobičajeni mehanizmi suočavanja s teškoćama nisu dovoljni pa stručnjak može pomoći u olakšavanju tegoba i podizanju kvalitete života. Nabrojane su indikacije za psihološko savjetovanje darovite djece i odraslih te najčešće teme u procesu savjetovanja. Klijenti mogu osim darovitih biti i njihove obitelji i učitelji.

U petom poglavlju (Stanje, problemi i potrebe u području skrbi o darovitim učenicima u hrvatskom školskom sustavu) dani su neki rezultati anketnog ispitivanja i prikupljenih mišljenja stručnjaka dobivenih u okviru projekta «Unapređivanje identifikacije i rada s nadarenim učenicima kroz sustav osnovnog školstva». Prikazani su rezultati vezani uz edukaciju učitelja i školskih psihologa za rad s nadarenim učenicima, interesi i preferirani sadržaji takve edukacije, rezultati stanja u identifikaciji i sustavnom praćenju nadarenih učenika, mišljenje o preduvjetima podrške i rada s nadarenima. Poseban dio poglavlja posvećen je sustavu društvene brige i podrške nadarenima. U ovom dijelu opisuju se skrb o nadarenima u kontekstu razvitka Hrvatske, govori se o potrebi razvoja sustava i o

posljedicama nepostojanja sustavne brige. Dani su prijedlozi praćenja rada s nadarenima te raspravljani prijedlozi vođenja baza podataka o nadarenoj djeci. Ovo je poglavlje ujedno prošireno i nadopunjeno novim podacima o stanju i potrebama u sustavu skrbi za darovite učenike te su pridodani i neki novi dokumenti koji reguliraju ovo područje obrazovne djelatnosti. U posljednjem, šestom poglavlju prikazana su predavanja i radionice s provedene edukacije koje se sadržajno podudaraju s prikazom iz prvog izdanja.

Gifted pupils: theoretical approach and application in schools

Ključne riječi: daroviti učenici, teorijski pristupi, osobine darovitih, psihološko savjetovanje, daroviti učenici u hrvatskom školskom sustavu, predavanja i radionice

Key words: gifted pupils, theoretical approaches, characteristics of gifted children, psychological counseling, gifted pupils in Croatian school system, seminars and workshops